

Kur'an'ın üslubundaki harika bedaata örnek olarak Âl-i İmran Sûresinde geçen "De ki: 'Ey Mülkûn Sahibi olan Allah'ım!'" diye başlayan ayetleri açıklar mısınız?

İlahi icraatı anlatma üslûbu

قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ “De ki: Ey mülkûn sahibi Allah'ım!”

تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ “Mülkü dilediğine verirsin.”

وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ “Dilediğinden de mülkü çeker alırsın.”

وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ “Dilediğini aziz edersin.”

وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ “Dilediğini de zelil edersin.”

بِيَدِكَ الْخَيْرُ “Her hayır senin elindedir.”

إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ “Şüphesiz sen her şeye kadirsin.”

تُؤَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ

“Geceyi gündüze sokarsın, gündüzü de geceye sokarsın.”

وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ “Ölüden diri çıkarırsın, diriden de ölü çıkarırsın.”

وَتَرَزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ “Ve dilediğine hesapsız rızık verirsin.”[\[1\]](#)

Bu iki âyet, insanlardaki ilâhî şuunatı, gece ve gündüzün dönmesindeki ilâhî tecellileri, senenin mevsimlerinde olan Rabbanî tasarrufları, yeryüzündeki hayat-ölüm dünyevi haşır ve neşirdeki Rabbanî icraatı ulvi bir üslûpla beyan eder.

Âyetleri kısaca açıklamakta yarar görüyoruz:

“De ki: Ey mülkûn sahibi Allah'ım!”

Ey mülkûn mâliki olan, hükümdarların sahip oldukları şeylerde icraatları gibi, icraat mümkün olan şeylerde icraatta bulunan Allah'ım!

“Mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın.”

Âyette, üç defa **mülk** ifadesi geçer. Bunlardan birincisi geneldir, bütün mülkü ifade eder, ikincisi ve üçüncü mülk kelimeleri ise o mülkten bir kısımdır.

“Dilediğini aziz edersin. Dilediğini de zelil edersin.”

Dünyada veya ahirette veya her ikisinde birden nusret vererek veya mağlup ederek, muvaffak kılarak veya yardımını keserek dilediğini aziz kılarırsın, dilediğini de zelil yaparsın.

“Her hayır senin elindedir.”

Âyette **“Her hayır senin elindedir.”** denilip şerden söz edilmemesi, hayrın bizzat matlup olmasından, şerrin ise arızî olarak meydana gelmesindedir. Çünkü büyük bir hayrı tazammun etmedikçe, cüzî bir şer meydana gelmez.

Veya şerrin ifade edilmemesi, hitapta edebe müraat içindir.

Veya kelâmın hayır konusunda gelmesindedir.

Sebeb-i Nüzûl

Hz. Peygamber (asm), Hendek savaşı öncesinde kazılacak hendeğin planını yaptı. Her on kişiye kırk arşın mesafeyi kazmalarını emretti. Onlar da kazmaya başladılar. Derken hendek kazılan çukurda balyoz işlemez bir kayaya rastladılar. Selman-ı Farisi'yi haber vermek üzere Peygambere gönderdiler. Derken Hz. Peygamber geldi, balyozu aldı, kayaya vurdu. Kaya çatladı. Kayadan âdetâ bir şimşek çıktı, karanlık bir odada lambanın aydınlatması gibi çevreyi aydınlattı. Bunun üzerine Hz. Peygamber tekbîr getirdi, Müslümanlar da tekbîr getirip, **“Allahu Ekber”** dediler. Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

“Köpeğin dişlerini görür gibi, sanki Hîre'nin saraylarını gördüm.”

Sonra kayaya ikinci kez vurdu, şöyle buyurdu:

“Rum diyarından Himyer şehrinin sarayları bana aydınlandı.”

Üçüncü defa vurduğunda ise şöyle buyurdu:

“San'a şehrinin sarayları bana aydınlandı. Cibril bana haber verdi ki, ümmetim bunların hepsine galip gelecektir. Size müjdeler olsun!..”

Bunun üzere münafıklar şöyle dediler:

“Siz buna hayret etmiyor musunuz? Sizi boş hayaller, batıl vaatlerle oyuyor! Medine'den Hîre saraylarını ve Kisra'nın şehirlerini gördüğünü söylüyor. Siz korkudan hendek kazarken, o size fetihlerden söz ediyor?!”

Onların bu sözleri üzerine âyet nâzil oldu.

Allah Teâlâ, şerrin de kendi elinde olduğuna şu ifadeyle tenbihte bulundu:

“Şüphesiz sen her şeye kadirsin.”

Cenab-ı Hak ardından gece ve gündüzün, ölüm ve hayatın peş peşe gelmesini nazara verdi. Bunda, “bunları yapan zillet ve izzeti peş peşe getirmeye, mülkü vermeye ve almaya da kâdirdir” manasına bir delâlet vardır.

“Geceyi gündüze sokarsın, gündüzü de geceye sokarsın.”

Gece ve gündüzün birbirine girmesi bunların birbirini takîben gelmesi, ziyade ve noksan olmaları anlamındadır.

“Ölüden diri çıkarırsın, diriden de ölü çıkarırsın.”

Ölüden diri ve diriden ölü çıkması, cansız maddelerden canlıların yaratılması ve bunların sonra ölmeleridir.

Veya nutfeden canlının ve canlıdan da nutfenin yapılmasıdır.

İşarî bir mana olarak mü’minden kâfir, kâfirden mü’min çıkması nazara verildi.

“Ve dilediğine hesapsız rızık verirsin.”[\[2\]](#)

[\[1\]](#) Âl-i İmran, 3/26-27.

[\[2\]](#) bk. Beydâvi, I, 286-287.